

A hugenotta hitvallók Svájcban

Kálvin János vitathatatlanul a reformáció vezéralakja volt. De hogyan került reformátorunk a szülőföldjétől 600 km-re fekvő svájci városba?

3. oldal

Ellenem nevelik a gyerekeimet!

Szomorú, de egyre gyakoribb tény, hogy a válófélben lévő szülők kiterjesztik a háborút az egész családra, és egymás ellen nevelik a közös gyereket.

4. oldal

Beszélgetés a haldoklóval

A halál pillanata egy megnyugtató, felszabadító érzés a meggyötört, haldokló számára. A feszültség és félelem a haldoklás időszakához kötődik.

5. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2015. NOVEMBER XXVI. ÉVFOLYAM 21. SZÁM

MÁSİK VILÁGOT ÁLMODOK

Arcokat álmodok – olyanokat, mint a könyvek lapjai –, amelyek mosolyt lapoznak és szigort. Olyanokat, amelyeken ott van minden, ami fáj, és ami örömet szerez.

Arcokat, amelyek a lelkek követői, elviszik fűnek-fának a gondolatokat, az érzéseket. Élő arcokat, amelyek túlélnek minden végzetet. Könyvekhez hasonló arcok, képzelt fájdalomlapok, boldogságlapok. Születést álmodok, újjászületést, új szövetséget a bizalom tenyerében. Újjászületést, ami erőt vesz az egyre láthatóbbá váló bizonytalanságon. Arcokat, amelyen a teremtés óta ugyanazok a ráncok ülnek, amelyek őrzik a Teremtő arcának vonásait. Őrzik a „küzdj és bízva bízzál” felelősségét. A „Mi dolgunk a világon?” kételyeit. Hinni, hogy küzdekskor létezik az egymásrautaltság, ha kényszer is. Hinni, hogy csak a lélek által lesz nagy az ember. Vers, zene, festmény álomsorozata vár a megértés és a félreértés határán. Az újrakezdés álma kísért, hogy új erkölcs szülessen. A valóság már úgy egybefolyik, hogy rémálommá lényegül, amit nem tud megfejteni senki sem. Zsákutcába vezető álmok. Csapdába vezető álmok. A megbocsátás hosszu és tépelődő álmai. En azt álmodtam, hogy örökre lehet szeretni. Örökre mindig ugyanúgy. Arcokat álmodok, arcokat, amelyek a lélek követői. (folytatás a 2. oldalon)

AZ ÖNZÉS KESERŰ GYÜMÖLCSEI

Az egész világ szereti, mégis, alig van valami, amihez több keserűség kötődne, mint a csokoládéhoz. Az afrikai Elefántcsontpart nevű állam adja a világ kakaóbab termésének nagy részét. A kakaóbabot viszont nagyon sok elefántcsontparti gyermek könnye öntözi meg, amíg csokoládé lesz belőle. A gyerekek, akik gyakran a tíz évet sem töltik be, hatalmas, nehéz zsákokat cipelnek, amely nagyon megviseli őket fizikailag. A csokoládék nagy része gyermekek rabszolgamunkájának köszönhetően jut el hozzánk. Eddig is ismert volt ez a világ gazdasági hatalmai előtt, ám a csokoládé édes íze elnyomta a könnyek sós-keserű ízét. Nemrég viszont újságírók bejutottak a legnagyobb kakaóbab ültetvényekre, ahova pár tábla csokoládét is vittek magukkal. Az éppen

munkaszünetet tartó gyerekeket megkínálták a csokoládéval, akik gyanakodva kezdték el majszolni a csokoládétáblákat. Nem ismerték, mi az. 2,24 millió tizenhét év alatti gyermek dolgozik Ghána és az Elefántcsontpart kakaóföldjein. Ez a szám az elmúlt öt évben 59 százalékkal nőtt annak ellenére, hogy 2001-ben nemzetközi egyezmény született az iparág megreformálásáról. Szinte felfoghatatlan, de a világ nincs tisztában azzal, mennyi szenvedés kapcsolódik egy tábla csokoládéhoz. Vagy csak nem akarja látni. A Szentírás parancsba adja az Isten gyermekeinek, hogy vizsgálják meg a világot, értsék meg gonoszságát, vizsgálják meg hamisságát. Tudunk változtatni rajta? Talán nem. Talán igen. De ítéletet mindenképpen tudunk mondani: gonosz világban élünk.

MÁSİK VILÁGOT ÁLMODOK

(folytatás az 1. oldalról)

Szemeket álmodok – olyanokat, amelyek belelátnak a holnapba vezető éjszakákba –, amelyek átlátják a titkok kanyarulatait. Olyanokat, amelyek megnyitják a hajnali eget. Sok a bizonytalanság, túl sok a kérdés, amelyekre választ kell találni. Mi lesz, ha átlépjük az éjszakát? Mi vár ott ránk majd késütlelenül? Az ismeretlenbe kényszerülő vándor nincs mindig felkészülve arra, hogy az előtte álló út hogyan járható. Szemüveg nélkül a természetes fényben nem mindenki számára átlátható minden ködös út, minden köddel takart táj, minden világtalanság.

Lelki szemeket álmodok – olyanokat, amelyek sorsokba látnak –, látó szemeket, mert túl sok a titok, túl sok a rejtély az életünkben, ami vagy visszahúz, vagy eltéveszt. A sors lehet gyönyörű, és lehet fájdalom. És mindenki maga választ. De ki mondja meg, melyik a jó döntés, ami biztos hajnalhoz vezet? Ma már túl kevés a lélek, kevés az örömben vezető sors. Pedig minden út oda indul, de tudni kell, hova vezet, tudni kell választani az utak közül. Meg kell álmodni az utak végét is, és azt, ki vezet el oda.

Ezek az álmodott hajnalokon arra ébredek, hogy a mindenség falai leomolnak, és nincs többé hallgatás, ez pedig megváltás a pusztító csend elől. És álmodom, hogy minden belső törvényem örök, mert elhagynak az öncsonkító kihágások. Nem kellene már bizonyító érvek, amelyek a múltat bizonygatják, olyan jelenben ébredek, amelyben nincs múlt, nincs volt, csak ma, amelyben halandóként uralkodok kettévágyva az életet, a lénelküliségből átugrok a létbe, és figyelek, hogy el ne veszítsem magam. Álmodom, hogy jön valaki, aki szavaimban megtalálja a legméltóbb, a legemberibb, a legösszetettebb ígét, ami csak az enyém.

Krisztus-arcú búzaszemekről álmodok, amelyek arcomhoz érnek.

Otthonról álmodok, mely szállást ad a szépnek, a jónak, hol nem taposom el a bogarat sem, mert az is élet, benne is rejlik a holnapból valami. Üvegkretrekből kiszabadulva szaladok a mindenség felé, emberi közösségek felé addig, ameddig út balad. Naponta gyűl bennem a szó, amit nincs kinek kimondják, a csend nem tarthat már soká, őrzöm a szavakat, hogy egyszer ki tudjam mondani. Az érintetlenség fájdalma kínoz, régi jajkiáltások visszhangjai. Isten szemével figyelem a világot.

ELEK GYÖRGY

GAZDAGON TERMŐ, NYERESÉGES ÉLET

„Ezt mondja az Úr: A ki megmarad e városban, meghal fegyver miatt, éhség miatt és dőghalál miatt, a ki pedig kimegy a Káldeusokhoz, él, és az ő élete nyereség lesz néki és él.” (Jer 39,2)

Közhely ugyan, de elmondhatjuk: az élet utazás. Utazunk városról városra, országról országra, majd e világról más világra. Erről az utóbbi nagy utazásról ír az Újszövetség is: „Mert nincsen itt maradandó városunk, hanem a jövődőt keressük.” (Zsid 13,14)

Nincs maradás itt, mert vannak mulandó dolgok, amik ugyan fontosak, de a maradandóak az igazán lényegesek. Jó, hogyha felismerjük, az ember voltunknak, az emberségünknek, a lelkiünknek, de inkább így mondjuk, hogy az ember voltunknak az óriási értékét és maradandóságát.

Nekünk kapcsolatban kell keresni a maradandóságot, és nem a tárgyokban. Egyszer egy apuka mondta el lelkigondozójának néhány esztendővel ezelőtt, hogy nagyon nehéz évek jártak rájuk. Valamikor advent közepén

PÉLDÁT ADNI A SZOLGÁLÓ ÉLETBŐL

„Sok jó dolgot mutattam néktek, az én Atyámtól.” (Jn 10,32b)

A mindenkori ember alapvető vágya és törekvése az, hogy a lehető legjobbat kapja, érje el az életben. A jót szeretnénk felhalmozni, sokáig megtartani, s rettegünk a tisztavirág életű vagy éppen pünkösdi királysághoz hasonló pillanatnyi örömtől. Állandóságra van szükségünk. Olyan lét- és üdvbizonyosságra, amelyet nem fenyeget az elmúlás veszélye. Jézus Krisztus földi élete során számtalan olyan jelét adta annak, hogy miért is érdemes az Isten útján maradni.

A János evangéliumának gazdag szimbólum- és jelrendszere is arról beszél: Isten annyira szeretett, hogy egyszülött fiát adta a benne hívókért. Mit kaptál Jézustól az elmúlt napon? Ha számba veszed életed eddigi eltelt idejét, akkor milyen „jó dolgot” tudnál elmondani, amit Tőle kaptál? Nemcsak ajándékoz, nemcsak jó dolgokkal halmoz el az Úr Jézus Krisztus, hanem előttünk jár, utat mutat, példát ad. Jézus Krisztus példát ad arra, hogyan kell szeretni, elfogadni, engedelmesnek és alázatosnak lenni, hogyan kell imádkozni... Lehetne sorolni azokat a „jó dolgokat”, amelyekre Jézus ta-

az édesapa összehívta a gyerekeit, és azt mondta: Figyeljetek rám, olyasmit kell mondanom, ami miatt nagyon szomorú vagyok, és van bennem félelem, aggodalom, hogy mit fogtok majd ehhez szólni, de akárhogy osztottunk, szoroztunk édesanyatokkal, az idej karácsonyon nem tudunk nektek ajándékot venni. Nem hogy kicsit, hanem semmit, semmit nem tudunk. De ez a mulandó része.

Most jön a maradandó része, mondta az édesapa. Miközben nem fogunk tudni nektek ajándékot adni, arra gondoltunk, hogy mind-egyikünk, még van két hét, vehetne egy papírt, és a papírra felírhatnánk azt, hogy mi mindent kapunk egymástól ajándékba, hogy írjunk, mindenkinek lesz akkor hat lapja, és akkor arra írjuk fel két hét alatt, hogy mi minden jut eszünkbe, hogy mi mindent kaptunk és kapunk egymástól. Leültek a picike kis karácsonyfa köré, és a karácsonyfa körül semmi nem volt, csak ők és a kapcsolataik, és vették a papírokat, és elkezdtek mondani. Anya én azt kaptam, és azt kapom tőled, hogy... Azt mondta ez a kedves édesapa: ilyen hosszú és szép szentesténk sose volt. Nos, ez az élet! Ez élet!

A napi Ige háromszorosan is megfogalmazza azt, hogy aki megtalálja a káldeusok városát, él. Sőt igazán nyereséges életről is szó van. Hiszem, hogy aki megtalálja a mulandó dolgok fölött a maradandót, tartalmas, nyereséges élete lesz, de csak Krisztusban.

RÁCZ ERVIN

nít bennünket. Kapaszkodjunk bele a jézusi ígéretbe, s lássunk meg újra azokat az apró örömöket, „sok jó dolgokat”, amelyekkel Ő maga gazdagít bennünket.

Ludwig Nomensen, a német lutheránus misszionárius nem tehetett ugyanazt, mint a többi gyerek. Amíg mások boldogan ugrándozhattak, játszhattak a szabadban, addig neki a szobában kellett maradni lábsérülése miatt, amit egy balesetben szerzett. Milyen szörnyű egy gyereknek hosszú ideig ágyban fekédni! Egy karácsony estén, amikor mindenki elment a templomba, ő is elővette Bibliáját. Éppen azt a részt olvasta el, ahol Jézus azzal biztatja tanítványait, kérjenek bármit az ő nevében. Amikor édesanyja hazajött, izgatottan kérdezte meg tőle, vajon ez tényleg igaz. Édesanyját meglepte a kérdés, de egy kis habozás után azt mondta, hogy természetesen igaz, hiszen maga Jézus mondta ezeket a szavakat. Ludwig komolyan vette Isten ígétét. Áhítattal kulcsolta imára kezét, és ezt kérte Istentől: „Uram, hadd legyen megint egészséges, és hadd legyen misszionárius.” Az Úr meghallgatta az imáját. Isten rajta keresztül százezreken könyörülhetett.

ELEK ARNOLD

A HUGENOTTA HITVALLÓK

Kálvin János vitathatatlanul a reformáció vezéralakja volt. A legnagyobb elme és a legjobb szervező, aki Genfben megteremtette az „istenfélő város prototípusát”. De hogyan került reformátorunk a szülőföldjétől 600 km-re fekvő svájci városba?

A hugenották (a francia reformátusok gúnyneve) a reformáció első éveitől kezdve központi elnyomás alatt éltek egész Franciaországban, és bár az idők folyamán mindig csak rövid időre enyhült keserves sorsuk, 400 ezer fős egyházuk mai napig fennmaradt Franciaországban.

A sorozatos vallásháborúk közül kiemelkedik Szent Bertalan éjszakája (1572. augusztus 23.), amikor egyetlen éjszaka leforgása alatt 3000 református nemest végeztek ki hitük miatt, majd az ezt követő egy hónapban további 20 ezer hugenottát. A vérfürdő után a nemesek egy része elmenekült vagy visszatért (legalábbis színleg) a római hitre. A szörnyűséget tovább mélyítette annak megítélése, hiszen a pápa Rómában hálaadó misét celebrált, és emlékérmét veretett a katolikus hit Franciaországi győzelmének.

A szörnyű események után a reformátusok ellenállásba szerveződtek az ország északi és déli részén. Néhány évig szó szerint államként éltek az államban, és polgárháború tört ki a hit megvédésére, amit a nantes-i türelmi rendelet zárt le 1598-ban. Hivatalosan tehát a béke korszaka köszöntött be, de tulajdonképpen fokozatos elfojtás zajlott: a hugenották nem tarthattak zsinatot, és tilos volt a külföldi kapcsolattartás és levelezés; a prédikátoroknak háromévente helyet kellett változtatniuk, de prédikátor nélkül tilos volt istentisztelet tartani; az iskoláikban a tanítók fele és a rektor (!) is csak katolikus lehetett; hugenotta nem lehetett ügyvéd, nyomdász, orvos, gyógyszerész, bába-asszony (utolsó kenet feladása miatt), így maradt számukra a kereskedelem, a földművelés később pedig az ipar.

Az igazságtalan elnyomás ellenére XIV. Lajos idejére a 19 milliós Franciaország 4%-a (kb. 800 ezer ember) volt református. A király ezért 1685-ben a „szelíd” meggyőzés módszerét felüggesztette, és elindult a dragonyosok „csizmas missziója”. A hugenotta területeken zsoldos katonákat kellett a reformátusoknak házaikban elszállásolniuk, akiknek a családok

nemcsak ellátást, de zsoldot (!) is biztosítaniuk kellett. Ezek az erőszakos és agresszív „mizsionáriusok” pedig addig maradhattak, amíg a család át nem tért a katolikus egyházba. A hugenotta templomokat királyi rendelettel lebontották, a lelkészeket elűldözték. Az elnyomás és az intolerancia mértékét mutatja az a példátlan bánásmód is, hogy a reformátusoknak még a kivándorlást és a készpénz kivitelét is megtiltották. Még a katolikus papok is szánalomra indultak, és sok esetben segítettek a reformátusokat!

Bár a napóleoni forradalmat követően a katolikus egyház elvesztette államvallási szerepét, a református egyház mégsem indult virágzásnak, hiszen továbbra is az állam alárendeltje maradt. A reformátusok visszakapták ugyan a személyi szabadsághoz és a tulajdonhoz való jogot a törvény előtti egyenlőség szellemében, presbitériumokat is alakíthattak, sőt a prédikátorok fizetését is az állam biztosította (hiszen társadalmi munkát végeztek), de nem engedélyezték például zsinatok összehívását, ami elszigetelte és megrekesztette a gyülekezeteket. Az individuum szabad volt – a közösségek keze mégis megkötve maradt!

1686 tavaszán 160 ezer hugenotta (a lakosság 1%-a) hagyta el Franciaországot, és az utazás viszontagságait vállalva keresett ideiglenesen menedéket Németországban, Hollandiában, Svájcban, Angliában, Amerikában, sőt még Oroszországban is (későbbi leszármazottaik közé tartozik pl. a híres Szentpétervári ékszerkészítő Fabergé család).

Ilyen események kísérték tehát azt a folyamatot, melynek révén 1537-ben Kálvin János is Genfbe került, hogy segítsen megszervezni először az ottani több ezer hugenotta menekült gyülekezeti életét, majd az egész városállam református szellemiségének formálásába is bevonták, és annak vezéralakjává vált. Bár polgárjogot csak 1559-ben kapott, kétségtelen, hogy az ő igyekezetének eredménye, hogy először Genfben, majd tágabb református körökben is meghonosodott az a jól szervezett, józan-mértékletes és keresztyén életmód, amely jellemezte a hugenottákat, és évszázadokra meghatározta az egész nyugati társadalom értékrendjét! (Eberhard Gresch: A hugenották története, hite és hatása című könyve nyomán)

TOKÁR SÁNDOR

A SVÁJCI ÓRA

A pontos és megbízható órát Svájcban gyártják, de nem a svájciak! A világhírű óraipar a hugenotta üldözéssel áll összefüggésben.

A franciaországi tömeges kivándorlásnak gazdasági és katonai következményei is voltak. Franciaországot érzékenyen érintette a szakképzett munkaerő tömeges hiánya (bár ez sem térítette jobb belátásra az uralkodókat), míg a környező országok tárt karokkal várták a szorgalmas és felelősségteljes protestánsokat. Bár a felebaráti együttérzés vezérelte őket, a komoly népességnövekedés, az új gazdasági ágazatok megtelepedése (Franciaország ekkor selyem- és textilipari nagyhatalom), a céhrendszer és az új manufaktúrák meghonosodása, a szállítási költségek megspórolása igencsak kifizetődő volt a befogadó országok számára. Nem véletlen, hogy olyan előjogokkal és kiváltságokkal is igyekeztek hosszú távú maradásra bírni őket, ami a helyi lakosság önértetét és megbecsülését is sértette!

A francia gazdasági élet egyik fontos és rohamosan fejlődő ágazata a finom-megmunkálási mechanikai ipar volt, aminek a művelői viszont egytől-egyetlen a protestáns hugenották voltak. Az üldözés kirobbanásával viszont a hugenották Svájcba menekültek, és magukkal vitték nem csak a szerszámaikat, hanem a finommechanika és az óragyártás fortélyait is.

A gazdasági előnyök mellett kulturális szempontból is hasznosnak bizonyult Svájc számára a menekültek érkezése. Már ebben az időben is minden módos család szeretett volna francia nevelőt fogadni csemetéje mellé, hogy a kor társadalmi elitjéhez tartozhassanak; katonailag pedig az erődítmény-építészernők szaktudása volt aranyban megfizethetetlen.

A svájci kantonszövetség nagyon hamar rájött, hogy a francia menekültek befogadása versenyelőnyt fog jelenteni mindenek előtt a két nagy riválissal, Franciaországgal illetve a német fejedelemségekkel szemben. Ezért kaptak a hugenotta menekültek azonnal élet- és munkalehetőséget. A francia háttér más tekintetben is előnyt jelentett a svájciaknak, mert a francia konyhaművészetnek a sajt- és a csokoládégyártás technológiáját is elvitték magukkal a hugenották.

A protestáns munkaetika egyik szép példája a svájci ipari fejlődés, aminek egyik nagyon fontos mozgatórugója és lendületbehajtója az üldözött hugenották voltak.

T.S.

ALJAS JÁTÉK

Egy ideális világban – már ha van ilyen, ha válásról beszélünk – a válófélben lévő szülők igyekeznek kímélni közös gyermekük idegeit, és nem terhelik a lelki világukat rájuk erőltetett gyűlölködéssel. Az ilyen szerencsés gyerekeknek jó esélye van rá, hogy a válás után is egyaránt kötődnek mindkét szülőjükhöz, a velük töltött időt egyformán élvezik, és így a személyiségük sem torzul Apa vagy Anya elvesztése miatt.

Éppen ezért a manipuláció egyik legsúlyosabb formája, amikor a szülő a kiegyensúlyozott (vagyis normális viselkedésű) gyermeket kényszeríti extrém érzelmi megnyilvánulásra azért, hogy saját érzelmi szükségleteit kielégítse:

– Szia, Szívem, megjött érted Apa.

– Szia, Anya – mondja az érzelmileg kiegyensúlyozott gyermek egykedvűen.

– Nagyon fogsz ám hiányozni – mondja Anya, akiben rossz érzéseket kelt, hogy a gyereke ilyen könnyen itt hagyja, különösen Apa előtt.

– Te is nekem.

Anya itt már kifejezetten rosszul érzi magát. Még a végén Apa azt gondolja, hogy ő már nem is fontos.

– Sajnálom, hogy itt kell hogy hagyjalak; de most muszáj elmened Apával.

A gyermek már nem érzi olyan jól magát, hiszen ő „itt lesz hagyva”. Anya érzékeli, hogy nyeregben van, tehát folytatja:

– Bocsáss meg, Szívem, de muszáj most Apával mennem, sajnos nem tehetek semmit. Bocsáss meg nekem! Hamarosan találkozunk, ígérem. Ne sírjál! (Eddig nem sírt.)

– Nagyon szeretlek téged, ne haragudj! (Átöleli.) Ne sírj! Apával is biztosan nagyon jó lesz. Csak pár napot kell kibírnunk. Most el kell mennem, nagyon fogsz hiányozni! Bocsáss meg!

Anya sír. A gyerek sír. Garantáltan mindenki rosszkedvű. Az elégtétel megtörtént.

Az ilyesfajta érzelmi manipulációt sajnos nagyon nehéz bizonyítani, pedig mindez komoly lelki bántalmazásnak minősül. Tanuk a legtrikább esetben vannak, és a gyermekelhelyezési perben közreműködő pszichológus szakértőnek is mindössze egy órája van a gyerekek vizsgálatára. Ráadásul a helyzetet nehezíti, hogy a gyermek rejtett érzelmi manipulálása feltételez legalább átlagos vagy annál kissé magasabb intelligenciát. Az agresszív nevelés ugyanis olyan emberek repertoárjába tartozik, akik elég intelligensek mások manipulálásához, de ahhoz már nem, hogy felmérjék a következményeket.

SEGÍTSÉG, ELLENEM NEVELIK

A GYEREKEMET!

Szomorú, de egyre gyakoribb tény, hogy a válófélben lévő szülők egymás ellen nevelik a közös gyereket. A bosszú egy formája ez is, mely beláthatatlan károkat tud okozni éppen annak, aki legkevésbé tehet a válásról: a gyerekeknek.

A válások történetében a gyermek anyja vagy apa ellen nevelése olyan, mint egy jól megteremtett láthatatlan szörny a szekrényben. Mindenki hallott róla, mindenki tudja, hogy borzasztó, de kevés konkrétumot lehet olvasni arról, hogy hogyan is néz ki a gyakorlatban. Arról pedig még kevesebb információ áll rendelkezésre, hogy mit is lehet tenni, ha egyszer tényleg megtörténik. A válást mindig megszenvedik a gyerekek, legtöbbször soha nem gyógyuló sebekkel maradnak egy életen át. De van ennél még rosszabb is, amikor az elvált szülők fegyverként használják egymás ellen a gyerekeket, a másik szülő ellen nevelik, ill. alkalmanként pajzsként tartják maguk elé.

A válás során sérelmet sérelemre halmozó szülő gyakran nehezen viseli, ha az ő problémáira fittyet hányva gyermeke továbbra is örömmel várja az Apával (Anyával) való találkozást. Szerencsés esetben igyekeznek a gyermek érdekeit szem előtt tartva felülkerekedni a történeteken. Sajnos azonban ez nem mindig van így. Előfordulhat ugyanis, hogy a bosszúvágytól elvakult szülő nem nyugszik, amíg a másik szülő iránt érzett dühét a gyermeke is át nem veszi. Akkor sem, ha ez a gyermeket érzelmileg a végsőkig megviseli.

Ilyenkor a legfontosabb az érintett felnőttek irányából érkező segítség. A gyermek személyiség-fejlődéséhez elengedhetetlen mindkét szülőhöz való kiegyensúlyozott kötődése. Amikor valamelyik szülő kimarad, akkor a gyermek számára elvész a kiegyensúlyozott lelki fejlődés lehetősége. És ha egyik szülő gátlástalan módon a másik ellen neveli a gyereket, igyekeznek „leírni” a másikat gyermekük szemében, akkor az bizony a gyermekkel szemben elkövetett lelki bántalmazás. Hiszen a gyerek mindkét szülőhöz szeretettel ragaszkodik, de

az egyik épp az ellenkezőjét sugallja a másikkal szemben.

Ilyen esetekben a gyermek hamar összeza-varodik, és fizikai tüneteket produkál: körmörágás, széklet- és vizelet-visszatartási nehézségek, sőt fájdalom okozása saját magának, hogy levezesse a felgyülemlett feszültséget. Az agresszió, a türelmetlen magatartás, a másikkal szemben alkalmazott bosszú nem megoldás! Helyes irány azonban, ha az egyértelmű támadásokra azonnal és higgadtan reagálunk, a hazugságokat és csúsztatásokat azonnal tisztázzuk. De az is fontos, hogy igyekezzünk valamiféle elfogadható magyarázattal szolgálni a gyerek számára. Olyan megoldást adjunk, ami nem csak minket próbál tisztázni, de a másik fél tetteire is igyekszik magyarázatot adni. Ne felejtjük, a gyerekek egyensúlyra, megbízható, szerető szülőkre van szükségük. Ha igyekezzünk megkímélni gyerekeinket a sokféle háborúskodástól, viszálytól és az ezekkel járó feszültségtől, azzal magunkat is kíméljük. Ha sikerül valamelyest nyugodt, egyfajta bizalomlégbört teremteni a gyerek számára, sokat segítünk neki abban, hogy később maga vonhassa le majd a megfelelő következtetéseket.

Különösen nehézze teszi ezt a kérdést az, hogy a legtöbb válás a gyűlölet és harag légkörében megy végbe. Még keresztyén, Isten-szerető emberek is ilyen helyzetben a veszekedés és kölcsönös vádaskodás mocsarába süllyednek. Mindenek előtt ezt kell tisztázni egy önmagát keresztyénnek tartó embernek. A válás problémája sajnos még hívó keresztyén emberek is érint, legtöbbször önhibájukon kívül. Ilyenkor is nagyon fontos a hitvalló, Isten szeretetét felmutató, amennyiben csak lehet alázatos magatartás.

G. LEVENTE

BESZÉLGETÉS A HALDOKLÓVAL

A halál pillanata egy megnyugtató, felszabadító érzés egy betegségben meggyötört, haldokló számára. Megpihenés, ahogy nagyon találóan nevezi a népryelv. Ami a feszültség, aggodalom, félelem érzését illeti, az a haldoklás időszakához kötődik, amikor az elme szembe kell nézzen saját elmúlásával, és el kell fogadja azt.

Még a hitvalló, istenfélő emberek számára sem egyszerű a haldoklás folyamata. A szerető és megértő család és környezet felmerhetetlen segítséget tud nyújtani a haldoklónak.

A mindvégig tartó hazudás a beteg állapotát és kilátásait illetően csak rontanak az amúgy is félelemmel terhes helyzetben. Az ember gondolkodó lény, és tévedhetetlenül megérzi, amikor a vég közeledik. Az áltatás színjátéka nem segít, hanem sokkal inkább megterheli a haldoklót. Nem kell feltétlenül a halálról beszélni, a bölcs, szeretetteljes hallgatás sokszor többet jelent minden vigasztalásnál.

A halál előtt nem csak testileg, hanem pszichikailag, lelkileg, és mint társas lények is veszünk búcsút. A földi élettől búcsúzunk. Attól, ami drága volt nekünk. És fontos tudnunk, mielőtt meghalunk, hogy bűneink meg vannak-e bocsátva.

Amikor nyilvánvalóvá válik, hogy valaki meghal, nagyon fontos az, hogy a hozzátartozók mit mondanak neki. A legtöbben hazugságokkal traktálják. Pedig mindent meg kellene tenni, hogy a haldokló ne készületlenül müljék ki e világból.

Mindenek előtt a hozzátartozóknak kell készülni, hogy a fájdalmat, a gyászt elfogadják. Őszintén szembe kell nézni vele, és nem szabad hazugságokba menekülni.

A haldoklónak is nehéz e „kedves” világtól búcsút venni, de jó, ha a vele való beszélgetésünkben visszatekintünk a megtett életútra. Mi volt a szép és a jó, és mi nem? Arról is lehet beszélgetni, hogy mit szeretett volna még megtenni, elérni. Különösen jó az, ha a haldokló beszél arról, hogy hogyan élte meg élete eseményeit.

A SZÉP PILLANATOK

Amíg lehet, amíg a beteg még jó erőnlétben van, tervezzünk szép dolgokat. Közben visszagondolhat életére: Emlékszel, hogy volt? Emlékszel, hogy csináltuk? Mennyi szép emlék!

A betegnek lehet még vágya, hogy valamit elérjen, s ha lehetséges, segítsük annak megvalósításában. Nyugodtan kérdezzük meg tőle, hogy mit szeretne még megcselekedni, stb.

VISSZAHÚZÓDÁS

Sok beteg ember életében megfigyelhetjük, hogy magába zárkózik, visszahúzódik, és nem akar búcsúzni. Ez a hozzátartozóknak nehézséget okozhat.

De van olyan is, hogy a beteg már régen búcsút vett, de a hozzátartozó még mindig hitegeti, hogy meg fog majd gyógyulni... stb. Ez lehet azért is, mert a beteg olyan idegen-szerűnek érzi már ezt a földi életet. Ilyenkor kell megkérdeznünk, hogy van-e még valami vágya? Óhajt-e még valamit?

LELKI TUSA

Nehéz a betegnek a búcsúzás, hiszen tudatában van annak, hogy az élő Istennel fog találkozni. Orvosilag is nagy erőfeszítést jelent, hogy kontroll alatt tartsák a beteget, hiszen sokuk nagy fájdalmat kell hogy elhordozzon. Aztán nehéz a betegnek is búcsút venni a hozzátartozóktól. Búcsút venni az élettől azt is jelenti, hogy annak lefolyása alatt bűnöket követett el, s azt valahogy rendezni kell, hogy bocsánatot nyerjen. Ebben az orvosok és ápolók nem tudnak segíteni.

Viszont nagyon fontos és kézzel fogható eredménnyel szokott járni a beteggel való együtt imádkozás, és a vele való beszélgetés Isten Igéjéről és Isten ígéreteiről. Ebben nagy szerepe van a lelkigondozónak, de mások is segíthetnek ebben. Tudnunk kell, hogy ebben a lelki munkában Isten eszközei vagyunk.

BÉKÉBEN ELMENNI...

A hozzátartozóknak nagyon fontos tudni, hogy szerettük békében mehet el. Tudniuk kell, hogy igenis nagy békesség szokott egy-egy betegágyon nyugodni. És jót tesz a betegnek, ha a hozzátartozók közlik vele, hogy az Úrnak szeretnének szolgálni. Ez nagy vigasztalás lehet a haldokló számára.

FONTOS TENNIVALÓK

A megválaszolatlan kérdésekre felelni kell. Ami még nem világos a hozzátartozóknak, vagy a haldoklónak, azt meg kell magyarázni. Együtt beszélgetni az élet dolgairól. A félelmet be kell ismerni, és arról nyíltan kell beszélni.

Nagyon fontos a lelki dolgokról beszélni. Tudatni, hogy Isten kegyelmes, de a bűnöket be kell ismerni, és le kell tenni!

Beszélni kell arról is, hogy mit szeretne a haldokló még átadni a család tagjainak mint lelki kincseket. A haldokló lelkigondozása az evangélium hirdetésének áldott alkalma is lehet, különösen azokban az esetekben, amikor a haldokló életében kemény, elutasító volt Isten Igéjével szemben. Se életünkben, se haldoklásunkban – sem a hozzátartozók, sem a haldokló – ne feledjük: „Siessetek, hamar lejár, Kegyelme már régóta vár, Ma még lehet, ma még szabad, Borulj le a kereszt alatt!” (Maarleen Hout-Korevaar nyomán).

A TITOK KAPUJÁBAN

Szombat délelőtt volt, és Annácska nagy sürgés-forgásra lett figyelmes. Fekete autó érkezett az utcába, és megállt a házsor végén. Az emberek gyülekeztek a ház előtt, és Annácska is elment megnézni, hogy miért állnak ott.

– Meghalt Marcsa néni! – mondták Annácskának.

– Az a tolokocsis néni, aki mindig a kapuban szokott ülni? – kérdezte Annácska.

– Igen – jött a rövid, tömör válasz. – És mit csinálnak most vele? – kérdezősködött tovább.

– Elviszik a temetőbe, és beteszik a sírba – mondták.

– És ott mit fog csinálni Marcsa néni? – Annácska nem adta fel.

– Ott már semmit, tesznek rá földet, és alszik – rázták le Annácskát a felnőttek.

Annácska elképedve ment haza. Ő még soha sem volt temetésen. Hogyan lehet a föld alatt aludni? És mi van, ha felébred? Hogy jön ki onnan? Ki hallja meg a kiabálását? Annácska ezeken a kérdéseken tépelődött. Este, lefekvés után félni kezdett a sötétben. Anya arra lett figyelmes, hogy Annácska áll az ágya mellett.

– Mi a baj, kislányom? – kérdezte anya.

– Félek a sötétben... – görbült sírásra Annácska szája.

– Ne butáskodj, Anna, évek óta sötétben alszol! – próbálta nyugtatni anya.

– Anya, ha valaki felébred a sírban, hogy jön ki onnan? – jött a váratlan kérdés.

Anya meglepettségében felült az ágyon. Hirtelen azt sem tudta, mire gondoljon, aztán eszébe jutott Marcsa néni. Hát persze, Annácska nem a sötétségtől félt, hanem a haláltól.

Gyere, ülj ide, Annácska, elmesélem neked a titok kapuját. Tudod, amikor az ember meghal, a testét eltemetik. Amit meg tudsz fogni a testen, a kéz, a láb, fej, minden a sírba kerül. De az embernek van lelke. Tudod, ami gondolkozik, ami érez. Az, amikor az ember meghal, elindul, amíg megérkezik egy kapuhoz. És Isten beengedi a kapun, és ott fog élni a mennyországban.

– Marcsa néni is beengedik? – kérdezte Annácska.

– Persze, kislányom, Marcsa néni hitt Istenben, és akkor beengedik.

– Jó éjt, anya! Megyek lefeküdni. Meggyújtom a kislámpát! – köszönt el Annácska.

– Jó éjt, kislányom! Szép álmokat! – mondta anya.

Annácska megnyugodva aludt el: Marcsa néni boldog, és nem a földben van.

60 ÉVES ÉRETTSÉGI TALÁLKOZÓ

Drága ajándékként kaptuk meg a lehetőséget, hogy az egykori osztálytársak hat évtized múltán ismét találkozhattunk egymással. 2015 szeptemberében ismét átölelhetjük egymást, akik az 1954-55. tanévben a Nagykárolyi 2-es számú Magyar Tannyelvű Vegyes Középiskolába végeztek. A meghatározó találkozóra érkező volt osztálytársak a nagykárolyi kastély főbejáratánál, a szökőkúti parkban gyülekeztek. Hatvan évvel ezelőtt indultak útnak a nagyvilágba azok, akik most ismét találkozni gyűltek össze. Annak idején a leányosztályban 23-an végeztek, a másik osztályban pedig 18-an érettségiztek összesen, a két osztály létszáma tehát 41 volt. Nagyon örültünk egymásnak! Szervezőként a leányosztálytársakat egy-egy szegfű virággal köszöntöttem, amit boldogan vettek, és nagy megtiszteltetésnek tartottak. A 41-ből 17-en jelentek meg, 3 kísérő is volt, akik még férjükkel jöttek el az osztálytalálkozóra. De az öröm mellett emlékeztek a már hazaköltözöttekre is, 15-en haltak meg az idők folyamán. A találkozó kötet-

len beszélgetéssel kezdődött, lelkipásztor-ként egy bibliai igével, Jób könyvének 10. részéből a 12. verssel köszöntöttem a megjelenteket: „Életet és kegyelmet szerztél számomra és a te gondviselésed őrizte az én lelkemet.” A gyorsan repülő osztályfőnöki óra alatt mindenki beszámolt életéről, örömeiről és terheiről. A kastélyban megtartott beszélgetés után közös vacsorával ért véget találkozó. Nagyon jól éreztük magunkat, és már elkezdtük tervezni a következő találkozónkat, ami jövő évben augusztus utolsó vasárnap előtti szombatban lesz megtartva.

SARKADI NAGY ZOLTÁN nyugalmazott lelkipásztor

HARANGOT SZENTELTEK NAGYVÁRAD-OLASZIBAN

Több száz gyülekezeti tag jelenlétében szentelte meg a Nagyvárad-Olaszi Református Egyházközség új nagyharangját Csűry István, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke.

Az ünnepség kezdetén Lázár Imre székelyudvarhelyi harangöntő mester szimbolikusan átadta, Stretea András főgondnok pedig átvette a tartozékaival együtt közel kétfélszáz kilós harangóriást, melyet a református püspökön kívül a testvéregyházak meghívott lelkipásztor-képviselői is megáldottak.

A harangszentelést követő ünnepi istentiszteleten Csűry István a Királyok könyve 19. részének 11. és 12. versei alapján hirdetett ígét. „Akkor ünneplünk igazán, amikor megtudjuk, hogy mi az az érték, amit a megfogható aján-

dékon, a harangon túl kapunk. Azt, hogy Isten szelíden megszólít minket egy zajos világban, amiben csendet akar, s hogy a hívó szóra egybegyűlnek az emberek, együtt imádkoznak és hallgatják az igét” – hangsúlyozta a püspök.

Az istentiszteletet követően Veres-Kovács Attila házigazda lelkipásztor köszöntötte a szép számú egybegyűltet, majd felhívta a figyelmet: még a református szóhasználatban is harangszentelésnek nevezett ünnepség nagy eseménynek számít. A liturgikus könyvek is így őrizték meg ezt, a tartalma pedig tulajdonképpen a megáldás, mely által az Isten céljaira fenntartott, illetve lefoglalt harang alkalmas eszközzé válik arra, hogy istentiszteletre hívja az atyafiakat. Tőkés László lelkipásztor, volt püspök, EP-képviselő köszöntőbeszéde után a váradolasi egyházközség énekkara szolgált, amit követően Meleg Vilmos színművész Koltay Gábor és Páskándi Géza Harangok dala című alkotását szavalta el.

Az öntési költségek számottevő részét biztosító adományozóról elnevezett Szeghalmi-harang Nagyvárad harmadik legnagyobb templomi harangja lett, a kéttornyú református templom és a római katolikus székesegyház harangjai után. Olasziban a következő héten emelték be a harangot toronybeli „lakhelyére”, hogy rendeltetését betölve „hívjon, sirasson és őrizzé a gonoszt”.

VIATOR

JÓ ÜTEMBEN ÉPÜL A KREK ÚJ SZÉKHÁZA

Decemberig valószínűleg elkészül a KREK épülő új székhelye, de az átadásra még bizonyára várni kell, mivel a Hőerőmű a fűtést, az áramszolgáltató a villanyt be kell még kösse.

2014. október 24-én tették le a Királyhágómelléki Református Egyházkerület épülő új székhelyének alapkövét. A befektetésre annál az egyszerű oknál fogva volt szükség, mivel nem volt a püspökségnek egy olyan székháza, ahova teljes kapacitásával – vagyis irodáival, különböző ügyosztályaival, szolgálataival – be tudott volna költözni. „Szanaszét voltunk, illetve vagyunk még jelenleg is több helyen, ez az épület pedig azért kitűnő, mert befogadja majd mindazokat az infrastrukturális, illetve szolgálati helyeket, melyek most még a város több részén működnek – fejtette ki Farkas Zsolt, a KREK közgazdasági előadótanácsosa.

Az év folyamán nagyon jól tudtak haladni, a belső munkálatok egy jó része is elkészült már, tehát az utolsó simítások vannak soron. Az elektromos hálózatot már beszerelték, lehet látni, ahogy a falból lógnak ki a természetesen még áram nélküli drótok, valamint a vízvezetékek és a fűtőcsövek is a helyükre kerültek. Lesz légkondicionáló berendezés is, amelyekkel a köztes időszakban a fűtést is meg lehet oldani, amikor a város még nem indította be, vagy már leállította ezt.

Az alagsorban a nyomdának biztosítanak helyet, ahol három különálló termet foglal majd el. A lévtár két részre lesz osztva, az egyik a folyamatosan gyűlő adminisztrációs anyagot fogja tartalmazni, az értékesebb dokumentumok pedig fent, egy nagyobb irodában lesznek teljes mértékű biztonságban.

Ha belépünk az épületbe, kétféle lehet majd indulni. Balra található a tanácsterem, jobbra pedig egy nagy előtér fogadja a látogatót, amiből nyílnak az irodák, illetve a titkárság. Az emeleten lesz a püspök és a püspök-helyettes irodája, a gazdasági hivatal, a közgazdasági részleg, valamint a püspök titkárnak az irodája. A tetőtérben nyolc vendégszoba lesz kialakítva.

CIUCUR LOSONCZI ANTONIUS

„AZ EMBEREK BEN NAGYFOKÚ A FÉLELEM”

A kereszténység elesettsége vagy gyengesége nem a migránsáradattal kezdődött, hanem a szekularizációval és a hitvesztéssel, ami már sokkal korábban bekövetkezett – nyilatkozta Fekete Károly tiszántúli püspök a Magyar Nemzetnek. (Részlet)

– Mekkora terhet jelent a migránsválság, különösen, hogy a debreceni befogadóállomáson is jelen vannak a reformátusok?

– A mozgósításban az előretolt ék az Magyar Református Szeretetszolgálat, munkatársai a debreceni menekülttáborban évek óta dolgoznak. A szervezet a kárpátaljai feladatait el nem hanyagolva folyamatosan lát el szolgálatot a menekülttáborban. Nőgyógyászati vizsgálatokat tartanak, lelkeség-nyújtást nyújtanak, a gyermekeknek vezetnek foglalkozásokat, akik nagyon nehezen viselik a tábori körülményeket. Emellett az országban ahol szükség van, ott ásványvizet, teát, élelmet, ruhát, takarót osztanak a rászorulóknak. Több helyen egy nagy orvosi sátrat is felállítottak, ahol szűrés és betegellátás zajlik. Mindezt az osztrák Caritaszal, a holland és svájci segítség-szervezettel együttműködve, amerikai és német egyházakkal karöltve. Tervezzük, hogy a nemzetközi és a magyar Dorcas által működtetett debreceni kempingben pihenési lehetőséget biztosítsunk a táborlakó családoknak, gyerekeknek.

– Várnak útmutatást a hívek az egyháztól a menekültkérdésben?

– Amíg a saját bőrükön nem érzékelik, addig a kérdés eltörpül a keleti régió gondjai mellett. Ugyanakkor az emberekben nagyfokú a félelem, illetve tanácstalanság azzal kapcsolatban, hogy amit tapasztalnak, még csak a kezdet-e? Mi lesz ezután? Fokozódik-e a helyzet? Leginkább a migránsok száma ad okot az aggodalmakra, valamint az európai tanácstalanság, ami a tőlünk sokkal tehetősebb országok részéről tapasztalható.

– Mit válaszolnak a felvetésekre a lelkészek?

– Úgy vélem, a legfontosabb, hogy a migráció törvényes keretek között bonyolódjon le. Nem kell biztonságpolitikai szakértőnek lenni, hogy megállapítsuk: ha valaki szeretne kitörni a maga lehetetlen körülményei közül, annak regisztrációval egybekötve kell ezt tennie. Így szerezhet bizalmat maga iránt, és nem hozza azokat lehetetlen helyzetbe, akik egyébként segítőkészen állnának hozzá. A 20. század során ugyanezt várták el a magyar menekültektől is.

– Ön szerint fenyegeti az iszlámhitű migránsáradat a keresztény Európát?

– A kereszténységet ezer veszély fenyegeti, ezek közül az egyik jelentős a mohamedánok beáramlása. A kereszténység elesettsége vagy gyengesége azonban nem ezzel a folyamattal indult, hanem a szekularizációval, a hitvesztéssel, ami már korábban bekövetkezett. Számunkra ennek felrázó hatásúnak kell lenni, hogy azt az öntudatot, ami még megvan, úgy erősítsük meg, hogy a hitünket nem adjuk föl. Meg kellene becsülnünk azt a hittartalmat, amit a kereszténység adott Európának, ez az egyetlen esély, hogy meg

tudjunk itt maradni. Bízom abban, hogy a gyökök, amik eddig bennünket, magyar keresztényeket megtartottak, olyan mélyen vannak, hogy nem morzsolnak fel bennünket. Németországban azonban a vendégmunkások megmaradtak zárt csoportban. Kérdés, mekkora embermennyiség szeretne zárt közösségben megmaradni a jövőben, illetve születik-e olyan missziós hevület bennük, hogy a keresztény Európát iszlám hitre térítsék? Az biztos, nem elegendő az iszlám negatívumairól beszélni, hiszen hitfelfogás áll majd szemben egy másik hitfelfogással. Nekünk a keresztény hittudatot kell megerősíteni kereszténységünk megőrzéséért.

– Feltételezhető, hogy mindez Isten figyelmeztető jele a kereszténységnek?

– Ez talán már több is, mint jel, olyan következmény, amelyre együtt kell választ találnunk. Ha keresztény teológusként gondolkodom erről, akkor nemcsak ez az újkori népvándorlás az intő jel, hanem az ökológiai válság is. A keresztény gyökerű jóléti társadalmak évszázadok óta a gyengébb nemzetek, a más kontinensen élők kiszákmányolása, kiskorúságban tartása, a belőlük való élés árán jutottak oda, hogy jobban élnek. Nagyon nagy többség esett áldozatul egy vékony rétegnek, amely túlságosan világhatalmi pozícióba került, nos ez nem maradhat következmények nélkül. Nagyon régóta akkumulálódnak a bűnök, és nem ez a generáció halmozta fel, hanem évszázadok nemzedékei. Az egy híron pendülésből kevesen húztak hasznot, most pedig nagyon sokan szenvednek el, és értetlenkednek tehetetlenségükben. Jelzést kaptunk: felborult a világ egyensúlya, s ez etikai kérdés, legalább annyira, mint, hogy leadom-e a minimális információt magamról, ha menekült vagyok. Sok van a rovásunkon, amit hajlamosak vagyunk elhessegetni magunktól, mert ebbe bele kellene gondolnunk. Meg kellene fordulnia gondolkodásunknak, gazdasági felfogásunknak, a népek ranglétráját kialakító igyekezetünknek, hiszen Európában volt tapasztalat arról, hogy amikor rangsorok alakultak ki népek között, az mindig megbosszulta magát, és gyalázatot hozott. S ami a legrettenetesebb, hogy nem tanulunk a korábbiakból. A sok nem tanulás árát pedig épp a mi nemzedékünk fizeti meg, most pedig, ha visszatekintünk a történelemben, minden generáció kapott valami figyelmeztetést. A kereszténységnek többet kell tenni az egyensúlyi helyzet visszanyeréséért. Ugyanakkor az sem lehet, hogy a globális válságjelekre csak az egyház válaszoljon, attól ma már több kell: világméretű változás és világméretű összefogás.

KÖRLEVÉL

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEI RÉSZÉRE

Nagytszeteletű Lelkipásztor testvérek! Szeretett Gyülekezetek!

Európa válságos időket él, hiszen óriási menekülthullámmal és az ezzel együtt járó nehézségekkel kell szembenéznie. A háború átka elől menekülnek sokan, velük szemben nem maradhatunk közömbösek, azonban az is tény, hogy vannak, akik kihasználva mások nyomorúságát, megpróbálnak a szörnyűségekből hasznot húzni. Válságos időben pedig a nemzeteket vezető kormányok felelőssége is nagyobb. Magyar nemzetünk kormánya felelősségét érezve, a lelkiismeret és Európa törvényeinek megfelelően, próbál helyesen cselekedni. Sajnos, emiatt nemtelen támadások érik. Az Egyháznak ebben a helyzetben meg kell tennie azt, ami küldetéséből fakadóan is feladata, vagyis, hogy imádkozzon és imádságra buzdítson.

Erre a szolgálatra kérjük Egyházkerületünk minden tagját, Krisztus lelkülete szerint, imaláncot indítva a vasárnapi istentiszteletek alkalmával.

Imádkozzunk együtt nemzetünkért, nemzetünk kormányáért, a bölcs és felelős kormányzásért ebben a nehéz helyzetben, harcban. Imádkozzunk a józanság és ébredés lelkéért, hogy nemzetünk a kereszténység megvallója legyen. Imádkozzunk azért, hogy népünk minden tagja a Kárpát-medencén belül és kívül ismerje meg azt a Krisztust, Aki békességet hozhat az erőszakos világba, szeretettel töltheti meg a gyűlölettel teli szíveket. Imádkozzunk a keresztény világért, Európa keresztény gyökereinek a felvállalásáért, de legfőképpen azokért, akik az előállt helyzetet nem télen szemlélőként nézik, hanem keresztényi küldetésüknek megfelelően a valódi rászorulókon segítenek, ugyanakkor felelőségük tudatában fáradhatatlanul teszik azt, amivel a Nemzet megbízta őket, védik Európa határait.

A békesség kötelékében,

Csúry István
püspök

Forró László
főjegyző

ÉVFORDULÓ

LAURENTIUS PAULINUS GOTHUS (1565–1646)

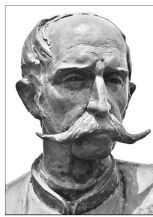
450 éve, 1565. nov. 10-én szül. Laurentius Paulinus Gothus (Lars Paulsson) svéd lutheránus teológus, csillagász. Az uppsalai egyetem logika, matematika és csillagászat professzora (1593). Lelkésze szentelik (1598), Skara (1608-09) és Strängnäs (1609-37) püspöke; Uppsala érseke (1637-45). Nem tévesztendő *Laurentius Petri Gothus* nevű unokabátyjával, korábbi érsekkel. Énekeskönyvet, katekizmusokat, történeti műveket adott ki. Főműve: *Etica Christiana* (1615-30).

RICHARD BAXTER (1615–1691)

400 éve, 1615. nov. 12-én szül. Richard Baxter angol puritán lelkész, az anglikán egyházból kiváló „nonkonformisták” presbiteriánus ágának főalakja. Kidderminsteri prédikátor (1641-60); a polgári forradalom idején tábori lelkész (1645); a Stuart-ház restaurációja (1660) után londoni ill. udvari lelkész. Nézetei miatt üldözik, másfél évre börtönbe kerül (1685). Megigazulástanáknak arminianus elemei vannak. Több mint 100 műve közül *A megújult lelkipásztor* (1656) magyarul is megjelent.

KISS ÁRON (1815–1908)

200 éve, 1815. nov. 20-án szül. Hegymegi Kiss Áron ref. püspök. Tanító Szatmáron (1839); lp. Porcsalmán (1843); szatmári főjegyző (1848) és esperes (1860); tiszántúli püspök és debreceni lp. (1892). Tábori lelkész a szabadságharcban. Karddal felövezve lép szószékre, de a halálos ítélet alól felmentik. Sajátfaragású, az aradi 13 vértanú képével díszített sétatálcáját a Debr. Koll. Múzeuma őrzi. Összegyűjtötte, lefordította és kiadta a 16. sz-i magyar ref. zsinatok végzéseit.

ÉLETVÉDELEM, CSALÁDVÉDELEM

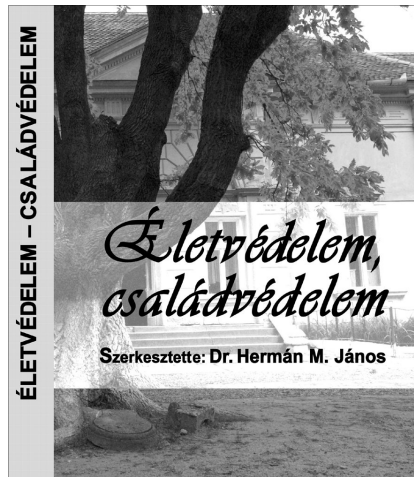
A család és az élet védelméről szóló szöveggyűjteményt jelentetett meg a nagyváradi Partium kiadó. Az elmúlt időszakban megtartott konferenciasorozatok alkalmával megtartott előadások illetve az ehhez kapcsolódó sajtóanyagok gyűjteményét Hermán M. János szerkesztette, Sz. Horváth István rendezte sajtó alá, a kötet megjelenését a Királyhágómelléki Református Egyházkerület támogatta anyagilag.

A szöveggyűjtemény előszavában Hermán Moster Hannie, a Christen Unie munkatársa foglalja össze az előadásorozat és magának a téma felvetésnek a szükségességét: „Amikor a család iránt felkeltjük a figyelmet, nemcsak a házasság intézményének a fenntartásáról szövelünk, hanem a védelméről is. Mindehhez nagy köze van a politikának is, és vessünk számot magunkban azzal, hogy az említett témákkal kapcsolatban legalább végiggondoltuk-e, hogy milyenek az adott feltételeink, és miként működik a törvényhozásunk, amelynek az a feladata, hogy a közéletet szolgálja. [...] A bibliai történetek a teremtett világban a felelősségteljes gazdálkodást példázzák, és figyelmeztetnek, hogy az anyagi javakat a lelki-szellemi értékek szolgálatába kell állítani.”

A bevezető végén meg van határozva a téma felvetés oka, illetve a konferenciasorozat célja is: „Az általunk szervezett tanulmányi napok és konferenciák elsődleges célkitűzése az volt, és ezután is az lesz, hogy az emberek az egyházban, a közéletben és a politikában végre nőjenek fel a felelősség vállalásához.” – írja zárszavában a szerző.

A kötetben közölt előadások szakszerű alapossgal járnak körül a család, gyerekvállalás, életvédelem legégetőbb kérdéseit a 21. századi kelet-európai társadalom és azon belül a magyar közösség életére nézve.

A szöveggyűjtemény ígértetésekkel kezdődik, amelyek a család és az élet szentírási meghatározását, Istentől való kegyelmi ajándékként való elfogadását emelik ki. Az ígértetések rámutatnak ugyanakkor azokra a szentírási és evangéliumi alapokra is, amelyek

ken a család és az életvédelem, illetve az ezekre való szolgálat végezhető.

Az „Áldás, népeesség” alcím alá a partiumi régiók magyar népeességadatainak feldolgozásától kezdve az áldásnak a családok életében megjelenő valóságáig számos témát érintenek a közölt anyagok.

A több mint 400 oldalas gyűjteményes kötet vázát és legnagyobb tartalmi egységét a református egyház és a családok kapcsolatával foglalkozó tanulmányok teszik ki. A neves erdélyi, magyarországi és hollandiai előadók által jegyzett anyagok szakszerű alapossgal járnak körbe az egyház, gyülekezet és család bonyolult, sokszor ellentmondásos kérdéskörét.

A kötet utolsó harmadát egyháztörténeti írások, recenziók illetve különböző sajtóanyagok teszik ki, a könyvet pedig a konferenciasorozaton készült fényképek zárják le.

A kötetet jó szívvel ajánljuk a családot keresőknek és megbecsülőknak, illetve mindazoknak, akik a modernitásban megfeneklett világban még értéknek, szent kegyelmi ajándéknak tekintik a családot, és amit védeni hivatott, az életet.

VISKY ISTVÁN

FRICSKA

A presbiteri gyűlésen az egyik presbiter felveti a problémát, hogy a gyülekezet elégedetlen a presbitérium munkájával, mert az a vélemény, hogy a presbitérium munkája titokzatos, és mindig mindent csak halogatnak.

A lelkipásztor némi mérlegelés után határozati javaslatot terjeszt elő:

– Ezt a fontos kérdést bizalmasan, magunk között fogjuk megtárgyalni, de majd csak a következő gyűlésen.

HARANGSZÓ

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezeti lapja
ISSN 1221-0323

Megjelenik kéthetente. Ára 1,50 lej.

Szerkesztőbizottság: Ghittea-Szabó József-Levente, Tóth Beáta, Oroszi Kálmán, Rác Ervin, Tokár Sándor, Wagner Erik.
Felelős szerkesztő: Visky István. **Tördelőszerkesztő:** Petrikó Ildikó. **Szerkesztőség:** 410001 Nagyvárad, Moscovoi (Szilágyi Dezső) u. 14. sz. Tel.: 0726-242824, 0259-416067. E-mail: harangszo.ujzag@gmail.com. Honlap: www.kiralyhagomellek.ro. Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szenci Kertész Ábrahám Nyomdájában. **Felelős vezető:** Wagner Erik. A lap terjesztése a lelkesi hivatalokon keresztül történik. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező irásokat rövidített és szerkesztett formában közölje. Meg nem rendelt kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.